

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any II

Barcelona 28 de Febrer de 1881

Núm. 24

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY		SEMESTRE	MES	
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIO, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Paissos de l' Unió Postal	76 »	40 »	»	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3'50 »
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres paissos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = MONOGRAFIA DE L' ALTAR Ó RETAULE MAJOR DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA, per Joan Bautista Pedrals, Pbr. = TESTAMENT (poesia), per Emili Coca y Collado. = RUBINSTEIN, per J. Rodoreda. = CONGRÉS CATALÁ DE JURISCONSULTS, (continuació), per S. Ribot. = ANACREÓNTICA, per Joseph M. Vall y Vicens. = TEATRES, per F. M. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS. = BELLAS ARTS, per Frederich Prieto.

GRABATS. — NOSTRA SENYORA DEL CLAUSTRE DE SOLSONA. = VICI Y VIRTUT. = DONCELL NOBLE FRANCÉS DEL SIGLE XV.

CRONICA GENERAL

UNA associació que com la d' aficionats á la cassa y pesca tinga per objecte la més estricta observancia de la lley, es certament molt digne de lloansa. Quan tants y tants se dedican á estudiar medis pera evadirla, ja treballant aisladament ja associantse com per cumplir los fins més nobles del home, un no pot menos de congregularse de que 'ls bons ciutadans s' ajunten tambe á fi de procurar que la lley no sigan lletra morta pera ningú. La veritat del cas es qu' aquets no 's troban en Espanya en cantitats incommensurables; per alguna cosa se l' hi ha dit lo país de la moneda falsa. Desde 'l que ab lo més cinich descaro nos sorpren en mitx del camí ral pera despullarnos de quant portém á sobre fins al que retirat al fondo de son gabinet passa horas y horas regirant in-folios ab la santa intenció de buscar aquesta ó aquella interpretació que l' hi permethi més ó ménos desbossadament desobehir los preceptes legals Espanya compta ab una població, respectabilíssima en quant al número, de conculcadores de la lley. Y á copia d' investigar, no es solsament aquesta la que 'n resulta vulnerada sino que moltas vegadas tambe 'n surt perdenthi la

NOSTRA SENYORA DEL CLAUSTRE DE SOLSONA

Copia de fotografia de D. Jaume Monrás, de Manresa

gramatica que es la que hi te menos culpa. Diguin tho sino algunas paraulas—al vol prenem *irregularitat y transferencia*— qual acepció s' ha anat axamplant tant y tant, qu' avuy estan com qui diu desconegudas.

D' aquí la necessitat de que 's propaguen las societats, com la de que hem parlat en las primeras ratllas d' aquest article, de la mateixa manera qu' á Inglaterra son altament útils las societats de continencia tenint en compte los estragos que fa en aquest país lo vici de la beguda.

Aquestas ideas se 'ns escorren de la ploma inadvertidament al anar á parlar de la festa qu' ab motiu de la clausura de la cassa organissá la Associació d' aficionats á la mateixa en la gran sala de Cent de la Casa Capitular que fou ostentonsament adornada baix la direcció dels senyors Vilanova ab grupos d'armas y plantas, panoplias y xarxas y demés útils pera la pesca. En grans targetons se llegian los noms dels principals cassadors desde 'n Prim y en Victor-Manuel fins á Sant Pere y Sant Eustaquí. L' Associació al retreurer noms tan ilustres, 's debia proposar sens dubte deduhir la respectabilitat dels plahers de la cassa, de la antiguetat de son origen; si es aixis be podia aprofitar altres noms de las primeras edats, qu' ab aquest motiu podien recordarse com per exemple Nemrod, net de Noé, Ismael fill d' Abraham, Esaú que vengué sa herencia á son germá Jacob per un plat de llantias, al tornar d' una cassera com qui diu mort de fam, Davit, Dario, rey de Persia, Escipion, Pompeyo y tants d' altres que en edats passadas formaren la *creme* dels cassadors.

S. M. 'l Rey qu' havia acceptat la presidencia del acte delegá pera representarlo al senyor don Eduart Zamora y Caballero, lo qual s' assegué 'ntremitx dels senyors Badia, president de la Societat, y Enjuto de

l'Audiència. La taula presidencial estava ademés ocupada per don Frederich Ricart, en representació de la Diputació Provincial, don Josep Pujol y Fernandez, del Ajuntament, don Manel Villalonga, de S. Ilma. lo senyor Bisbe, don Antoni Barnola de la Junta consultiva de la societat y altres que no recordém.

La cerimonia 's reduí á la lectura, per lo secretari de la Associació senyor Molins, d' una memoria en que 's donava compte dels treballs practicats y de las recompensas otorgadas als individuos de la Guardia civil, mossos de l' esquadra, ordre públich, municipals y particulars que més s' habian distingit en l' observancia de la llei ó en lo cumpliment de sos debers; los agraciats reculliren sos premis que consistian en medallas de plata, de bronzo, diplomas, mencions honoríficas, reflotjes, etc. Després se llegiren duas poesias catalanas la una original del senyor Pous y altra castellana del senyor de Jaumar; lo senyor Badia doná las gracias á la concurrencia y 'l President aixecá la sessió.

Coroná dignament la festa lo banquet ab que á la nit obsequiá l' Associació á las Autoritats, Juntas y representants de diferents corporacions y que tingué lloch en lo renomnat restaurant de Justin. A las postres fou llegida una carta del Director de *La Ilustración Venatoria* senyor Gutierrez de la Vega y 's pronunciaren entusiastas brindis per los senyors Badia, Molins, Enjuto, Barnola, Argullol, Prim, Bacardí, Zamora, Pujol y Fernandez, Coll y Masadas, Coll y Pujol y per los senyors delegats de Valencia y de Reus. Mereix un recort lo brindis del senyor Coll y Pujol que manifestá quant útil seria la formació d' una societat de propietaris destinada á impedir las infraccions de las ordenansas municipals, idea que per no aventurar judicis, no volem suposar com seria acullida per los molts propietaris qu' allí 's comptavan.

* *

Continúa ballantse, y ab tal afició que sembla que s' haja dat un preu fet; veyent acabarse la temporada sembla que 's balladors tregan foras de la desesperació. Tot s' aprofita; fins las saletas ab arcoba ahont ha de ser difícil ballar una quadrilla ab regular comoditat. Los esbronchs están á l' ordre del dia, de modo que per no sentirse certas cosas no hi ha com l' estarse á casa, á no ser que un estiga completament desprovehit de historia. Los negocis ab fulana y ab sutana, dels quals no 'n creyem enterat á ningú, pertencien en aquests dias al domini públich. La discreció es un pecat mortal.

Lo respecte que 'ns mereix tot quant se refereix al santuari doméstich fa que no siguem gens aficionats als balls de máscaras que 's donan en las casas particulars. L' incentiu d' aquests espectacles consisteix principalment en lo que no deu tolerarse entre personas de familia; y si s' aten á aquest ordre de consideracions resultan sempre festas aygualidas sense 'l més petit atractiu.

Los balls del Liceo han estat, com sempre, animats quant puga desitjarse; al Principal se n' han donat dos ahont l' etiqueta més distingida ha sigut considerada com ella 's mereix; també es digne de mentarse lo del Centre Aribau, que tingué lloch en los magnífichs salons de dita societat, en lo carrer de Moncada, y que sigué lluhidíssim, com igualment los de las societats que actúan en lo teatre Romea, y alguns altres donats per institucions de beneficencia.

Pero de tots, los que 'ns feren més gracia foren los balls de criaturas que 's donaren á ca 'n March de Reus y al Teatre Principal; particularment d' aquest últim ne sortirem complacudíssims; las disfressas infantils eran en ben regular número, y totas revelavan lo gust més depurat. Allí un *bebé* esbroncava á una seva cosineta per haver pessigat un pastel; més enllá una parella 's feya l' amor sens altra vigilancia que la de la ninñera, atenta á que no 's perdessen en mitj d' aquella confusió; y en un recó un infant rebech, vestit de príncep Gortschakoff, picava de peus y s' arrencava las barbas enganxadas ab goma pel perruquer, perque no pogué ballar una americana ab una germaneta seva, més rossa que 'l sol del dematí, que més s' estimava llaminejar un cucurtxo de dolços que seguir ab las camas lo compás de l' orquesta.

* *

Victor Hugo, lo poeta més inspirat que de molts anys ha produït Fransa, serà degudament honorat ab motiu del vuitanté aniversari de son naixement. Los francesos no han volgut esperar la mort del geni, pera fer pública l' admiració que per ell senten; no fa molt que ab gran solemnitat va colocarse una lápida commemorativa en la casa de son naixement á Besançon, y actualment s' ha constituït una comissió qu' ha fet ja 'l projecte de las festas que deuen celebrarse lo 27 del corrent.

Héusel aquí:

Á las dotze reunió en la plassa de l' Estrella y desfile general per l' avinguda d' Eylau, ahont se troba l' hotel del ilustre poeta, prenenthi part comissions de tots los gremis de la ciutat ab banderas y músicas.

Matinée literaria en lo gran salo del Trocadero que

s' ha posat á la disposició del comité organizador de la festa; interpretació de varias escenas de las principals obras de Victor Hugo y lecturas de diferents poesias.

Per la nit concerts, conferencias, lectura de poesias en tots los teatres de Paris.

En la *matinée* literaria del Trocadero hi pendrán part los principals artistes del teatre francés; hi haurán mil assientos gratuits; los demás serán de pago, destinantse lo producte, junt ab lo que rendeixe la venda d' una medalla de bronzo acunyada per aquest objecte, als pobres.

Realment creyém que lo que més ha d' halagar al venerable anciá, serà 'l de contribuir de aquesta solemnitat al remey de la desgracia y de la miseria y també creyém qu' aquest es lo millor destino que puga donarse als fondos recullits. Si Victor Hugo ha de comptar ab un monument, que ben merescut se 'l té, prou que l' hi aixecarán los venidors, que l' han d' admirar tant com los seus mateixos contemporanis.

* *

Inconvenients de barrejar la politica ab l' ezercisi de las professions.

Á casa d' un metje qu' es al mateix temps home polítich, se presenta á l' hora de consulta un home pálit y demacrat.

Lo metje l' hi diu;
—Vaig molt depressa; despullis.

Lo bon home ho fa aixis fins á trobaree en lo primitiu trajo que s' estilava en lo paradís terrenal, y 'l metje 'l reconeix minuciosament, dienthi:

—¿Qué es lo que vosté pateix?
—¿Jo? res absolutament.
—¿Donchs perquè ha vingut á trobar-me?
—Per demanarli sa influencia á fi de que se 'm conceixi una plassa de carter.

RAMON E. BASSEGODA.

28 de Febrer de 1881

NOSTRES GRABATS

NOSTRA SENYORA DEL CLAUSTRE DE SOLSONA

IMATGE que reproduhim venerada en la Santa Iglesia Catedral de Solsona, porta lo nom de Ntra. Sra. del Claustre, per suposarse segons la general tradició allí corrent, que fou trobada dintre del pou del Claustre de l' antich monastir, ahont fou baixada en lo sigle VIII, pera sustreuerla á la profanació dels alarbs que llavors havian invadit á Espanya.

Dita imatge de que doném una reproducció acabada, segons fotografia de don Jaume Monrás; es de pedra de color aplomat obscur, semblant á pisarra, y sa alsaria total es la de un metre. Está sentada segons antich estil, en un sitial á manera de trono y apoya sos peus sobre dos monstres l' un paregut á un lleó y l' altre á una áliga; sosté ab la ma esquerra son fill Jesús, mes bé adolescent que infant, sentat sobre la falda esquerra y ab la má dreta aguanta delicadament un á manera de ceptre, ó una cabessa germinada, que rematan dos auellets que pican una pinya. La túnica de la Verge y del Infant molt ajustadas al cos, semblan formadas per multitud de franjas horissontals á manera de faixas, simulant esser ornadas de pedreria; y tant lo mantell de Jesús posat sobre l' espatlla esquerra, com lo gran manto de la Verge abrotxat á manera de clamide, casi sobre l' espatlla dreta; y fins lo calsat de la Verge, puig lo Jesús porta los peus nusos; están ricament ornamentats ab una ample franja sembrada també de preciosa pedreria, ornament que se reproduheix sobre lo genoll dret de la Verge designant tal vegada l' acabament d' una sobrevesta. La testa de Jesús no te rastres de nimbe ó corona y la de la Verge, destaca sense vel, ab los cabells partits sobre lo front, baixant duas llargas trenas per devant de las dos espatllas, y ostenta una corona oberta de forma igual á ditas orlas, rematada ab quatre florons, formats per una doble voluta y una boleta al mitj.

Descrita l' imatge, restan en peu totas las dificultats respecte al sigle y lloch de sa construcció, dificultats que no esquivan sino que va examinant una per una l' il·lustrat don Jaume Dachs, canonge de la Catedral de Tarragona y President de l' Associació arqueológica de la mateixa ciutat, en sa erudita Monografia sobre dita imatge que tenim á la vista y que llegí en la citada Associació arqueológica lo dia 20 de Febrer de 1880.

Desde luego la perfecció de l' obra, en que abundan los menus plechs de las robas, distribuïts ab simetria y generalment ab bon gust artístich, revela sino una ma molt experta d' época ja relativament adelantada, (del sigle X al XII), una vivísima tradició de l' art clássich que elaboraba prolixament lo plegat de las robas de sas estátuas; y la testa de la Verge, si be acertadament modelada, no está exempta de certa rudesia y pesadés de

perfiles, lo que s' aparta molt dels citats modelos clássichs.

Convenim ab lo referit canonge Dachs, en que lo plegat, y adornos de las robas, las llargas trenas y la diadema; recordan á maravella diferents imatges escultóricas, pinturas y mosaichs orientals; y més particularment á l' emperatriu Teodora, muller de Justinia, y també alguna imatge de l' emperador Teodosi; aixis com las aus y la pinya, símbols de la puresa y de la incorruptibilitat, figuran també entre las primeras pinturas cristianas en las catacumbas de Roma; mes ab tot y aixó y per molt atendibles que sian las rahons exposadas, de que després del concili d' Efeso en 431 en que condemnat Nestori se declará que la Verge Maria debia esser anomenada y tinguda per verdadera Mare de Deu, li fóren prodigats los emblemas del manto, ceptre y corona, com á reyna de cel y terra; no quedan deslligadas totas las dificultats, puig ni 's prova degudament que fos tal imatge treballada en aquells sigles, ni precisament per un artista oriental, puig aquell art se difundi prestament per tot lo mon civilissat, y no cal dubtar tampoch de que abundaren prest las reproduccions, las més perfeccionadas, de recomanables exemplars antichs.

Ademés en las imatges més antigas de Maria, observém algunas diferencias ab la del Claustre de Solsona. Entre ellas es esencial la de que l' infant Jesús está sentat de cara al espectador entre los dos genolls, posició generalment admesa, en tals termes, que fins en las primeras pinturas dels arcosolis de las catacumbas de Sta. Agnés en que l' infant Jesús vesteix á la romana, vé conservada dita posició, formant en certa manera un sol tot, Jesús ab sa Santísima mare. Entre nosaltres també reuneix aquestas condicions l' imatge de nostra senyora de Montserrat.

Ademés en aquellas primeras imatges, l' infant Jesús solia beneir á la manera grega ço es ab las duas mans alsadas; sols més tart li fou posat lo globo en la ma esquerra, com en l' imatge del Montserrat; y en la de Solsona, deixat lo globo beneix l' infant á la manera llatina.

També sembla que deu mirarse com á molt significativa la notable ó general conservació de la imatge que reproduhim ab tot y lo primor y prolixitat de sos treballs, puig si fou soterrada quant l' invasió árabe, l' acció de tres ó quatre sigles de soterrament debian causar sobre d' ella majors senyals de las que apareixen en la textura de la pedra, encara que sia un tant dura y consistent.

De tots modos, si convenient ab lo senyor canonge Dachs en que es molt difícil acreditar lo lloch y temps de la construcció de tal imatge que suposa podia esser importada d' Africa en lo sigle VI ó VII pels PP. Agustinians, y no essent improbable que sia una reproducció feta molt posteriorment en Espanya per artistas nacionals ó bisantins; faltan solament en lo treball molt escollit del repetit senyor Dachs, alguns datos respecte á l' época en que fou estreta del pou del Claustre, segons suposa la tradició, la tantas voltas repetida imatge; y per las primeras indicacions certas de la pública veneració que li fos tributada en aquella comarca, podrian fersé millors deduccions respecte á si fou esculpida del sigle X al XII ó en época anterior.

VICI Y VIRTUT

Lo gráfich paralelisme que estableix nostre grabat, entre lo vici y la virtut, es d' una gran eloquencia.

Mentres numerosos concurrents surten en desordre d' una orgia, un grupo de treballadors va al treball seguint son usual camí; compactament reunit, y portant per tota gala los útils ó instruments de son ofici.

En lo primer grupo, cada hū está fora de sa posició per medi de ficcions que la rebaxan ó desfiguraran, las pretensions son oposadas y sens elevació moral, essent son fi interesat y material; y d' aquí prevé que sian infinits los camins y esculls del vici, en detriment sempre de sos seguidors.

En l' altre grupo, las edats y las posiciones sociales conservan son veritable lloch; l' unitat de pensament es marcada, puix lo principal y primer nort de la virtut es lo treball y l' amor als llasos venerables de la familia; d' aquí naixen los amors purs é invariables, y lo fi d' aquesta trillada senda, encara que severa y estreta, es l' augment cada dia major d' aquest amor y ben estar moral, que supera á totas las pompas y plahers desordenats.

DONZELL NOBLE FRANCÉS DEL SIGLE XV

L' interesant figura que reproduhim en aquest número, representa un donzell noble francés, ó sia patje de la Cort; ahont s' educaban pera adquirir los modals y costums distingidas que eran especial timbre de la noblesa antiga.

Diversas son las figuras típicas en retaules, tapiseries, esculturas, etc., que manifestan los elegants trajos de l' Etat Mitjana, y treynt d' ells un partit ventatjós, en

lo present grabat D. Julià Bastinos ha combinat los elements d'aquells pintoreschs trajos, essent perfectament secundat per lo reputat litógrafa Sr. Labielle.

EDUART TÁMARO.

NOTA. En l' anterior número, per olvit involuntari, deixarem de consignar que la vista posterior de l' iglesia del monastir de San Cugat del Vallés; forma part de la magnífica colecció de láminas de l' *Album pintoresch monumental de Catalunya*, qual segon volum te en publicació l' Associació catalanista d' excursions científicas.

Ab exprés beneplacit de son autor lo ilustrat Canonge de Tarragona D. Joan Batista Pedrals, tenim lo gust d' insertar en las columnas de LA ILUSTRACIÓ CATALANA lo següent opuscul, llegit ja ab aplaudiment en sessió general de l' Associació catalanista d' excursions científicas:

MONOGRAFIA

DE L' ALTAR Ó RETAULE MAJOR DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA

ANTICH y tal vegada primitiu Retaule major de la santa iglesia Catedral de Tarragona, fou erigit segons indica lo cronista Blanch en son Arqueiepiscopologi cap. 28, fol. 87; en l' any 1292 per lo arquebisbe don Rodrich Tello, en qual pontificat se construiren també lo campanar y sagristia de la mateixa Catedral.

En atenció de trobarse ja desmillorat per l' inexorable ma del temps lo esmentat retaula, y tal volta també conceptuant se sa construcció y forma general, poch armónicas ab la magnificència y grandiositat de la Santa Iglesia Metropolitana y Primada de Tarragona; l' Ilustrissim Sr. Arquebisbe D. Dalmau de Mur (1), y lo M.ltre. Capítol de comú acort, resolgueren construir un nou altar ó retaula major; pera qual fábrica S. I. lo Sr. Prelat contribuí ab un donatiu de 500 florins d' or y l'ltre. Capítol ab las rendas de l' Obra. Al efecte en lo matí del dia 9 d' Abril de 1429, després de la missa conventual, lo mencionat Sr. Arquebisbe revestit de Pontifical, colocá la primera pedra pera dit altar, tenint esculpit aquella l' escut d' armas de Santa Tecla; qual religiosa y solemne cerimonia fou celebrada ab molt concurs de poble de tota etat y condició, grans repichs de campanas y festius y públichs regositjs.

Lo repetit cronista Blanch diu: que lo nou retaula es un dels millors de la Corona, especialment en lo peu, en que está prolixament historiat lo martiri de Santa Tecla.

Un sigle després com se veurá, lo M. I. Capítol anyadí al retaula major y costejá los dos cossos arquitectónichs laterals, de marbre y d' análech estil que cenyen dit retaula.

Mes recentment, en 1879, lo mateix Capítol, maná restaurar ademés d' alguns detalls de dit retaula d' alabastre, l' agulla ó dosseret piramidal central de fusta daurada, sots l' intel·ligent direcció de l' arquitecte diocesá D. Ramon Salas, executant l' obra de talla l' hábil artista D. Anton Miró, essent abdos vehins de Tarragona.

Ab lo plausible motiu de la sobre dita principal construcció, be mereix que 's consigne aquí un testimoni d' apreciat y gratitud á la munificència del l'lm. Sr. Arquebisbe D. Dalmau de Mur, per haber tan eficazment cooperat ab lo M. I. Capítol á la erecció del magnífich y repetit altar major; en qual sumptuos monument de fe y pietat l' art gòtich ostenta esplendidament l' elegancia y bellesa de sas formas.

Sensible es que ni l' historia ni la tradició hajen conservat lo nom digne de memoria, del modest y habil artista autor de semblant obra mestre de creueria; puix (á no referirse solament als indicats accessoris dels costats del retaula, de construcció un sigle posterior, segons queda dit), apesars de sa instrucció, apareixeria un anacronisme l' opinió d' un distingit arqueòlech espanyol, respecte á que lo repetit retaula del 1420, sia degut al célebre Damiá Forment, qui florí en lo sigle xvi y estava ja en son apogeo en 1533, en qual época imprimí las maravellas de son geni en diverses Catedrals d' Espanya.

S' alsá l' altar ó retaula major de la Catedral de Tarragona en lo fondo del ábside y sota l' hemicycle que lo separa de la nau central. La mesa, de major antiguetat, es de estil bisantí, de marbre, formada per una sola molt llarga y ample taula, sostinguda per algunas columnetas románicas y ostenta un frontal ab diferents relleus ab pasos de l' antich y nou Testament, ocupant lo centre un medalló en que destaca l' efigie del Salvador atenant ab benevolensa la súplica de la Cananea.

Cinch compartiments ó seccions horisontals forman lo retaula y d' ells lo primer que forma lo basament, es d' alabastre sens estil determinat, campejanthi figuras

(1) Aquest Prelat era catalá de la noble familia dels Mur, senyors de la vila d' Albí. Fou anteriorment rector de la vila de Vall y bisbe de Girona. Vejes lo cronista Blanch, canonge de Tarragona, en son Arqueiepiscopologi cap. 27.

alégóricas d' alt relleu y angels tenants que ostentan los escuts d' armas dels piadosos fundadors.

Los quatre altres compartiments, son d' estil gòtich pur, tenint historiat de mitj relleu en puríssim alabastre oriental, diferents piadosos pasatjes ab tanta perfecció y destresa de buril, com una preciosa y ben acabada joia d' argenteria, donantli la transparencia d' una cristallissió, puix son d' una execució admirable los calats y arabeschs. Encara que l' imageria exceptuadas las testas, no está generalment ben acabada, per la poca correcció del dibuix, cosa que afectaba aquella época, n' obstant las actituds se manifestan animadas d' un gran sentiment cristiá y místich, que las distingeix d' un modo molt notable del fret naturalisme de l' escola pagana.

Subdivideixen los requadros per sa longitut, afiligranas agullas que forman també las primorosas marquesinas de sas imatjes, sostingudas per bellas repisas. Sobre cada un dels requadros, s' agropan lindíssims dosserets ab ojivas y xapitells de tan hermosos calats que rivalisan ab primorosas puntas.

Es particularment notable lo segon dels compartiments horisontals, per sa major perfecció escultórica, si cab; y aquest conté set requadros en sis dels quals ab gran veritat y vivesa d' expresió está representada l' historia de la conversió y dels quatre distints martiris y triunfo de Santa Tecla (1), y en lo requadro del centre descolla l' imatge del Redentor acompanyat de sa Santíssima Mare y d' algun Apostol.

Las tres últimas ó més altas seccions horisontals, omplint los entrepanys que deixan las tres grans estatuas y dosserets piramidals del retaula, contenen dotze requadros en que s' ostenta habilment burilada l' historia de la vida, passió, mort y resurrecció de nostre diví Salvador y de la Santíssima Verge en l' ordre següent: 1.º la Encarnació ó Anunciació; lo Naixement y Adoració dels pastors; l' Adoració dels reys magos y la Presentació al temple; 2.º la Flagelació, la Via dolorosa de la Creu, y la Crucifixió; 3.º la Resurrecció, l' Ascensió, Pentecostés y la Coronació de la Santíssima Verge.

Corona finalment lo retaula una cresteria d' esbeltas agullas coloradas de purpurina.

En dit cornisament sobresurten especialment en lo mitj los tres primorosos y daurats dosserets plens de mil labors ojivals y d' aisladas agullas, fins á rematar en los aguts pinacles que com los conichs xiprers s' alsan com un suspir ó expresió d' amor envers lo Deu de las virtuts y misericordias prop de qui intercedeixen los tutelars de Tarragona que soplujan. Son aquests en lo centre la Santíssima Verge y en los anguls Sant Pau y Santa Tecla, totas estatuas bellíssimas y de gran talla.

Mereix ab tot particular atenció l' imatge de la Santíssima Verge Maria ab Jesús en sos brassos, escultura de marbre d' una sola pessa, no sols notable per sas bonas formas y proporcions, com per lo bon plegat de sas robes y per sa corona gòtica oberta, formada per guirnaldas de gust exquisit.

Aquesta hermosa perla, lo retaula major, brilla com entre gòticas palseras de marbre, entre los arquitectónichs accessoris laterals que lo cenyeixen, construïts segons s' ha indicat en lo sigle xvi, no desmereixen no obstant ni en la ornamentació de la fitaria, ni en la talla ojival, aixís com las portas de sos costats que son de bona arquitectura ojival (2). Sobre los pinacles que forman sas repisas descollan las dos estatuas de Sant Fructuós y Sant Olaguer patrons de la ciutat. Remata aquests dos cossos adicionales una coronisa de caladas ojivas sobre la que s' alsan imponents las imatjes de dos angels que apar estigan vetllan los venerables y augusts misteris de l' altar, pera elevar al trono de l' Altíssim l' inefable sacrifici dels ministres del santuari y lo perfum de las oracions del poble fidel de qui son zelosos defensors.

Casi al mateix temps en que 's construïan dits accessoris de l' altar major, se verificaba ab analechs adherents la construcció del retaula major de la catedral d' Huesca en Aragó, considerat per los inteligents com un dels més notables de l' art ojival, degut al gran artista ja mencionat Damiá Forment (3), autor també del altar major de la santa iglesia metropolitana de Saragossa (4).

Lluny donchs d' esser una anomalia segons opinió d' alguns, los indicats adherents arquitectónichs, son avans segons altres, vindicant l' obra del Capítol, com una doble y preciosa cadena argentina sostenint un ri-

(1) Un d' aquests requadros fou litografiat per D. Francisco Xavier Parcerisa en sos *Recuerdos y bellezas de España*, tom. I de Catalunya.

(2) *Indicador arqueològich de Tarragona*, per D. B. H. S. y D. J. M. de T. pág. 49.

(3) *Huesca monumental*, xxxv. pág. 253. Por D. Carlos Soler y Arqués.

(4) *Recuerdos y bellezas de España*, por Parcerisa. Tomo de Aragón, texto de Cuadros.

quíssim joyell, y al mateix temps tancant aquells las laterals oberturas, produheixen lo doble y plausible efecte de que mentres impideixen la poch grata vista de la pessa interior immediata detrás del retaula, infundeix també sa clausura en aquell recinte solitari mes devoció y recolliment, puix allí se conté altre altar y lo Sacrari de la reserva de la Divina Eucaristia.

Iluminan l' ambit de l' altar major, ademés del grandió y magnífich rossó gòtich de la nau central, que resplandeix com astre molt lluminós; set estrets finestrals románichs ó bisantins sens calats que s' obran en la grossa espesor del mur semicircular de l' ábside, sens contar ademés, las varias finestras llargas y ab ojivas de las naus laterals, que donan pas á una mística llum á través de sas pintadas vidrieras.

JOAN BATISTA PEDRALS, *Pbr.*

Tarragona 30 de Novembre de 1880.

TESTAMENT

Escoltéu

Ni 'm fa somriurer la joia,
ni 'm fa plorar lo dolor,
ni espero res de la vida
ni cap consól de la mort.

Tant gran despreci jo sento
per las vanitats del mon,
que ni recordar voldria
ni un breu instant, que jo hi só.

Fujo lluny, ben lluny dels homes,
per lo desitx d' estar sol;
molts cops m' estorb fins ma sombra
perque m' apar qu' aném dos.

Per çó la llum aborreixo
cercant tenebras per tot,
per çó atansantme á la fossa
creix mon desitx y mon gotx.

Amichs y parents, ohiume:
—si veyéu la meva mort,
per caritat vos demano
que cumpliu mos darrers vots.

Si mas parpellas s' esbadan
al se estirat á las pots,
deixeume estar entre fosca,
no encenéu ni un llantió.

No 'm reseu ni un Pare-nostre
implorant perdó al Senyor,
puig dels pecats que hi comesos,
jo puch darne compte sols.

Si ha hi encar algú que m' estime,
que no 'm fasse ni un petó,
que d' espant, m' estremiria
mal fes molts anys que fos mort.

No llensau per mi cap llágrima
ni suspireu pel entorn,
puig com grat no puch sentiuser
fóren mals aguanysats plors.

Digueu al fosser que 'm colgue
que 'm fasse ben fondo 'l clot,
y si pot ser á flor d' aygua
Deu li pague aytal favor.

Feu que may cap trepitxada
ressone ahont sia jó,
qu' en el fons, pareixeria,
com terratremol de trons.

Vestume de roba vella,
poseume en caixa de pots,
y dessobre 'l pit, poseumi,
un Sant Cristo, sobre tot.

EMILI COCA Y COLLADO

RUBINSTEIN

HA ja alguns dias que l' eminent artista ha deixat la nostra ciutat pera conquistar en altrás nous llorers y novas glorias, y la impressió rebuda per lo intel·ligent aplech de artistas y aficionats que assistiren á las brillants manifestacions de son geni se conserva tan viva com en los moments de entusiasme major que va promoure. La memoria quedarà entre nosaltres per molt temps y del cor del artista no s' en borrarà jamay.

Tots los periódichs de Barcelona han fet sens reserva justicia á son mérit. Sos concerts han sigut verdaderas solemnitats musicals ahont ha acudit compacte lo millor que en materia d' art enclou nostra ciutat. Cada pessa executada per Rubinstein ha estat una revelació y un éxit.

VICI Y VIRTUT

Rubinstein no deu ser solament judicat com a pianista, per més que aquesta sia sa fama més general; lo compositor y lo mestre concertador mereixen tant ó més los honors de la crítica y hasta l'home per sos sentiments de filantropia y per lo original de son caràcter es digne per molts conceptes de estudi especial. Baix tots aquestos punts de vista, limitantnos al espay de que podém disposar tractarém de donarlo á conèixer als lectors de LA IL·LUSTRACIÓ.

Lo pianista ha demostrat possehir per complert lo mecanisme, vencent tota classe de dificultats fins las inverosímils acumuladas en sos estudis, en la fantasia de Schubert, en la marxa de *Lo somni d'una nit d'estiu* de Mendelsóhn y en moltes altres pessas. Sa forsa y pulsació no esclouen la delicadesa de sentiment que posá de relleu en varias composicions de Shumann, en la marcha fúnebre y altres obras del poeta del piano, del inolvidable Chopin y en sa inspirada *barcarola*. Tots los géneros fóren interpretats per éll ab igual acert, desde la didáctica y severa fuga de Bach fins la sonata apasionada de Beethoven, desde la tendre y quieta melodia fins los vertiginosos valsos, fins la arrebatadora tarantella.

Los iniciats en lo bellisim art saben la inmensa dificultat que per la interpretació ofereixen las obras de Beethoven. Pochs son los pianistas que en públich se atreveixen á executarlas, sobre tot las de la segona y tercera época de sa immortal carrera. Un dels més justos timbres de gloria de Rubinstein es sens dupte son coneixement indubtable de las obras de aquell gegant de la música sinfónica que comprent y tradueix ab talent extraordinari. No volém entrar en comparacions entre Rubinstein pianista y altres celebritats que en Barcelona poden haberse aplaudit; molt ménos encara serian aceptables aquellas ab artistas que no concixém més que de nom, per més que aquell sia pregonat per la fama. La justicia reclama per Rubinstein pianista la més entusiasta enhorabona de la crítica. Com á compositor de música de piano, Rubinstein mereix un lloch distingit entre los més notables de la época y ha donat provas en sas obras de ser excelent armonista y de melodista inspirat. Los dos valsos, la *barcarola*, los ballables, y son concert en *re* menor, demostran elevació de conceptes, originalitat y grans coneixements en lo difícil ram de la composició musical, essent totas obras que molt be poden figurar en un programa de concert clàssich al costat delas concepcions dels millors mestres.

Los fragments sinfónichs de *Lo Dimoni* y de *Feramos* que nos feu sentir en son últim concert en lo Liceo, patentisan ademés l'orquestrador intel·ligent que ha fet estudis sérios dels timbres y recursos de 'ls instruments que combina ab gran acert y ab talent incuestionable.

Pera dar una mostra de lo que Rubinstein val com á concertador bastará dir que per la execució de las pessas instrumentals de son últim concert, alguna de ellas sumament difícil va ferse un sol ensatj, logrant apesar de aixó una interpretació entusiasta per part de la orquesta. Sabém lo molt que valen los beneméritos professors que forman aquella corporació y las mostrars de verdader desitj de progrés que tenen donadas; pero no 's pot negar que una part principal del ajust y correcció ab que tocaren las composicions de Rubinstein se deu á la intel·ligent direcció del autor.

Manca sols, per donar per acabada nostra tasca, parlar de Rubinstein home. Son caràcter es un poch arrebatat en los moments en que sols viu per l'art y per la gloria; però en la intimitat del tracte pert tot lo que té d'aspre pera fer pas á la sinceritat, á la franquesa y á la amabilitat més exquisida. Durant so's concerts Rubinstein oblidá per complert tot cuydado per sa salut, entregantse en cos y ànima al més pur dels entusiasmes que trau prodigis de son talent. Tots havem admirat sa assombrosa activitat, sa voluntat incansable, que li permeten fer en pocas horas un treball que fora impossible á molts altres concertistas, sense exposarse á fatals resultats. Ab la música tocada per Rubinstein en la nit de qualsevol de sas sessions artísticas ne tindria per tres ó quatre programas qualsevol de sos competidors.

Altra qualitat descolla en Rubinstein, y es una portentosa memoria, que li fa possible recordar lo número extraordinari de pessas que constituheixen son inagotable repertori; però sobre totas las enumeradas mereixerá l'primer lloch, si es cert lo que per personas molt autorisadas ha arribat á nostra noticia, y que demostra la més noble de las virtuts, la caritat. Sembla que en lo poble hont Rubinstein vejé la llum va arruinar-se un hospital que hi existia, y que 'l célebre mestre destina tots los productes del viatge artístich que actualment fa pera la construcció d'un nou edifici destinat al mateix objecte. ¿Hi ha espectacle més consolador ni més noble idea que veure emplear un talent extraordinari en aixugar las llágrimas de la miseria? ¿No será aquest acte de desprendiment y de generositat un dels més brillants florons de la corona de gloria de Rubinstein?

J. RODRÉDA.

CONGRÉS CATALÁ DE JURISCONSULTS

(Continuació)

Xo Sr. Beltran (D. Felip), presa la paraula en pro del article, comensá expressant sa satisfacció d'entrar en lo debat en aquell moment, per la elevació á que havia sapigut portarlo 'l Sr. Mascaró, y que coincidia ab dit senyor en la apreciació de que deixant la qüestió reglamentaria 's passava ja á la de fondo, qual camí procuraria seguir. Correspongué á la protesta d'amor á Catalunya feta pel Sr. Mascaró, y recordá, ab aquest motiu, las paraulas que la primera vegada d'esser diputat de la Nació tingué ocasió de dirigir al Congrés pera retxassar lo concepte de que 'ls Catalans sols volian la independència, pero que tenia la idea de que dintre del conjunt hi cabian perfectament las parts, com ho probava 'l fet de veurers conjunts molt grans que deixavan independència á aquéllas; per exemple, pobles tan grans com la Inglaterra, que 's regeixen per diferents l·legislacions. Explicá 'l punt de partida de la proposició que 's tractava fos presa en consideració, fent la historia de com s'havia anat formant la majoria, de la qual resulta, que havent comensat aquesta per un petit grup de personas que al ferse las eleccions de delegatsse reuniren pera acordar sobre lo que convingués al país respecte á lo que pogués succehir dintre del Congrés, per considerar que era perillós que per nosaltres mateixos se proposessen als poders centrals reformas en lo dret catalá, segons se tractava de fer en la especie de programa que s'havia repartit, y poch convenient que eix se circumscribis al projecte del Códich Civil de 1851, que no era més que 'ls principis de la l·legislació castellana vestits ab un dominió francès, va esser augmentat per una gran part dels senyors que constituhan la comissió organitzadora del Congrés, als qui conduhí á estar d'acort ab aquéllas personas, los treballs que ells mateixos havian preparat, per haverse observat á son final, que en compte de senyalar institucions que havian de figurar en lo Códich, com á regla general ó com á excepcions, proposavan reformas, lo que no podian fer, y presentavan la armadura de tot lo Códich Civil, á pesar de son millor ánimo y propósit de tancar-se dintre las condicions del decret de 2 de Febrer de 1880, y que després de reunit lo Congrés anaren á formar part d'aquell centre ó conjunt algunas otras personas de diversa escola, las quals, donant més importancia á las institucions forals, las fan formar part d'un pensament més estés. Que estant tots junts y reunits, no més que pel interés del assumpto, uns opinavan que devian desde un principi entrar en la discussió de las institucions de dret, y altres cregueren que era menester que 'l Congrés no hi entrés, pero que en mitj d'aquéllas opinions s'en aixecá una altra que formulá un terme mitj, que era 'l que 's proposava, la qual té per objecte, no matar al Congrés, sino que sas sessions sian molt breus. Feu observar que contra aquest propósit no hi obstava la argumentació que s'havia fet de que no 's podia entrar en aquesta qüestió per estar ja prejudicada per la convocatoria, perque aixó equivaldria á admetrer lo manament imperatiu, y perque, per més que la intenció de la Societat Económica fos de que per los senyors delegats se marquessen las institucions que havian de conservarse en lo Códich general d'Espanya, ab una ó altra forma, aquélls, dintre ja del Congrés, podian manifestar, que en vista del assumpto, després del seu desarrollo y després que havian pogut medir tota sa importancia, havian comprés, que no era possible aixecar aquella gran massa, y que si l'aixecavan los aixafaria ab son pés.

Desarrollats los anteriors precedents, y partint de la base de que pera procehir ab rigorós ordre lógich, primer havia d'examinarse si convenia discutir las institucions del dret catalá que lo discutirlas, sentá la proposició de que era impossible discutir institucions en aquest Congrés, y no sols impossible sino perjudicial, y que ademés se tenia per fet dret pera obrar aixís.

Atés lo avansat de la hora s'aixecá la sessió, quedant lo Sr. Beltran en l'us de la paraula pera la próxima.

Sessió séptima. Comensá á un quart de cinch de la tarda del dia 13 de Janer últim, baix la presidencia de D. Joseph Borrell y Montmany. Llegida l'acta de l'anterior, fou aprobada per unanimitat ab una adició que demaná D. Ernest Vilaregut, referent á algun concepte expressat pel Sr. President en dita sessió.

Lo Sr. Bertran, després de donar gracias per haverse-li reservat l'us de la paraula, reanudá son discurs, encaminat á probar la proposició que deixá sentada de que no sols era impossible discutir las institucions del dret catalá en aquest Congrés, sino també perjudicial, y que ademés se tenia dret pera obrar en conformitat á lo que proposava la majoria. Digué que no era possible discutir institucions: Primer, per la índole natural d'aquest Congrés, y segon, per la índole natural de las qüestions que 's suscitavan quan se tractava de discutir institucions de dret.

Sobre la índole del Congrés observá, que lo primer que ocorria al tractarse d'un Congrés, era midar lo temps que naturalment podia durar, puix que quan se volia fer durar una corporació ó reunió més temps del que naturalment havia de subsistir, sols se lograva una vida ficticia que inspirava compassió y despreci; que per lo que havia ocorregut en los Congressos ab diversos fins científichs celebrats en Stokolmo, Milan, Lyon, Clermon Ferrand, Lisboa, Saragossa y en otras capitals d'Europa, cap dels quals havia durat més de vuyt dias, se deduhia, que lo natural d'aquestas assembleas era que visquessen poch temps, una setmana tot lo més, en qual espay tan limitat de temps no era possible tractar las complicadas qüestions que havian de naixer de la discussió de las institucions del dret civil; que per aixó no se citaria un sol Congrés en que no s'hagués discutit un tema pel estil del que 's proposava pel article que 's discutia, puix que los Congressos d'aquesta classe eran manifestació de la ciencia, sas conclusions eran sempre sobre temas generals, que preparats per las seccions, se discutian, requeya generalment acort sobre ells, sense que hi hagués votació, sino molt raras vegadas, y per fi una comissió redactava lo pensament un cop formulat, de manera que lo que 'n diriam decisions, no eran més que ilustradas manifestacions, pero al cap y al últim, manifestacions.

Per rahó de l'índole de las qüestions que se suscitavan quan se tractava de discutir institucions de dret, afirmá, que era impossible l'esmentada discussió en aquest Congrés, baix qualsevol forma ó medi que s'adoptás pera conseguirlo, perque si s'havia de avenir á fer un Códich civil, ó sia articular aquest dret, bastava recordar, pera ferse càrrech de l'impossibilitat de la discussió, que lo projecte de Códich civil de 1851 conté 1992 articles, que lo códich Sardo, 'n té 3030 y que arriba á 4000 lo número d'articles en lo códich de Napoleón, y si eran sols institucions lo que 's volia discutir com que eixas haurian d'esser examinadas primer en conjunt y després per parts encara seria mes difícil la discussió, perque lo que no 's posaria en articles, vindria en las esmenas, ja que no podria tractarse del matrimoni, per exemple, sens tractar de las qüestions que d'ell surten, dels impediments, diriments é impedients desde la més absoluta impotencia al parentiu més llunyá ab totas quantas qüestions vinguessen sobre aquest punt, com no podria parlarse de testaments, sens presentarse una infinitat d'opinions, y aixís sucesivament, impossibilitat de discussió que 's posava de manifest al considerar que eran 112 los punts que sometia la Comissió organitzadora á la deliberació del Congrés, y subsistia, encara que en lo projecte de reglament, se habian reduhit molt, perque com se compendria facilmente, de cada un d'aquets temas, com cavalls de Troya, n'havien de sortir exercits de qüestions y si be semblava que 'l reglament en projecte busca una solució, quan encarregá al President que formulés las preguntas, obstava á aixó, lo difícil y trascendental del càrrech, puix que era més difícil formular la pregunta que donar la contestació, y en qualsevol assumpto, segons fossen los termes de la pregunta, 's tenia segura la contesta. A las anteriors consideracions, anyadí que las institucions de dret, están per sa índole enllasadas de tal manera, que no podian empendrer unas sens tenirne presents d'altres, y que la dificultat de sa discussió creixia precisament per haber de tenir lloch entre Jurisconsults, perque entre aquestos, no hi havia ni podia haberhi, condescendencia ó transacció, ni sols en los punts secundaris, per no cabrer transacció en las qüestions de principis, com ho eran las del dret civil; y en tant era aixís, que si 's entrés en lo examen de com se habian format los códichs moderns, se trovaria que per intransigencia dels jurisconsults habian vingut á sancionarse ó promulgarse per una mena de forsa despótica, citant per exemple, lo códich de Napoleón y apoyant sa afirmació ab un text que llegí de Mr. Thiers y en lo que 's deya en la dedicatoria de una adició del mateix códich.

Pera probar que era poch convenient la discussió de las institucions del dret civil catalá, posá de manifest, com aquesta no podia conduhir á cap resultat útil atesos los termes del decret del 2 de Febrer, perque consignantse en eix que «se conservarán dintre del «códich com á generals, ó com á excepcions las institucions que sian universal y unaniment acceptadas y «ademés sian de vital importancia que convinga mantenirlas com á exepció en la l·legislació general» y exigintse per lo tant pera que una institució catalana puga conservarse en lo códich general las duas condicions de que sia universal y unaniment acceptada y que 's consideri de vital importancia, discutint las institucions en cap d'ellas se trobaria aquella unanimitat, ni en aquest Congrés ni en cap altre, puig que no hi ha qui no tinga ideas especials en algun punt del dret civil, de modo que per la discussió, no lograrian lo seu objecte, ni los senyors delegats que opinavan que haurian de conservarse algunas institucions, ni los que volen conservar la

à la galanura de la frase s'hi ajunta un nobilíssim entusiasme per la bona realització de l'empresa que acredita 'l bon tacte ab que s'obra al investir á son autor de tan honrós càrrech.

En un quadern de 22 planas imprés ab gust en la Imprenta de M. Roca. Palma de Mallorca.

REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA.—Discursos leídos en la recepción pública del Exmo. Sr. D. Antonio Romero Ortiz

La premsa de tots los colors ha vingut ocupantse aqueixos dias de la notable recepció en la Real Academia de la Historia del Exm. Sr. D. Antoni Romero Ortiz, lo reputat autor del *Portugal en el siglo XIX*.

Lo tema elegit per son discurs d'entrada fou, com ja saben nostres lectors, lo concientsut exámen de la nobilíssima institució del Justicia en la Monarquía Aragonesa y verdaderament que 'l ilustre académich n'ha fet un estudi y una defensa acabadíssima.

Ab una sobrietat de frase admirablement agermanada ab la clara emissió del concepte y galanura d'expressió, després d'un prólech tan curt com discret, passá 'l Sr. Romero Ortiz á historiar tot quant fins avuy se coneix respecte á la institució del Justicia, fins á ser derribada pel despotisme de Felip II, aquell que 'ls historiadors aduladors y parcials han honrat fins ara com al més gran Rey que haja tingut Espanya. Lo nou académich pinta ab vius colors lo esplendent estat de la Monarquía d'Aragó durant l'Edat Mitja, gracias á las llibertats y drets de que disfrutava, estat superior al de todas las naciones d'Europa en aquella época, segons se complau en fer veure, historiantlas rápidamente.

Y es més: al abolir aqueixas llibertats qu'eran la vida de la gloriosa Monarquía Aragonesa, en lloch de extendrelas per tot Espanya, verificada ja la unió de la Península, se ferí de mort la nostra patria qu'aná desangrantse baix una capa de aparent grandesa, durant un tétrich període de 200 anys en que se despoblá la Monarquía y Espanya s'ana despossehint de Italia, Flandes y Portugal.

—«No olvidant aqueixas Hissons del passat, acaba 'l senyor Romero Ortiz, dient en son discurs, podém y debém tenir confiansa en lo porvenir. Si en lo segle XVI l'esperit maléich del absolutisme, rompent lo ceptre d'Europa en las mans de nostres primers monarcas de la dinastia austriaca, obrí l'era tristíssima y sombría durant la qual descendirem desde la pau de Cambray fins al Congrès de Verona, desde 'ls triomfs de Otumba fins la disgregació de Gibraltar y desde la gloria de Pavia fins á las humiliacions de Valencey, l'esperit vivificador de la llibertat que 'ns inspira y 'ns alenta guiará nostras generacions emancipadas á la segura realització de sos providencials y esplendorosos destinos.»

Vulga Deu satisfacer las nobles aspiracions y falagueras esperansas del distingit escriptor de qual adquisició, pot enorgullirse la Real Academia de l'Historia y puig qu'en institucions del passat veu remeys fins d'aplicació pel pervenir, deixi il·lustrat son nom, éll que tant

pot, per haver trevallat ab todas sas forsas á la gran empresa de, en lo possible, restaurarlas.

Ab igual entusiasme y bon amor á las cosas d'Aragó qu'anima tot lo discurs del senyor Romero Ortiz, lo nostre distingit compatrici y eminent poeta Exm. senyor D. Victor Balaguer feu sa acertada contestació en la sessió en que tingué lloch l'entrada del nou académich.

páticas per ell y tan benvolgudas, porque aquella ja no 'ns es desconeguda als catalans que sabem com escriu l'autor de las *Tragedias* y de l'*Historia de Catalunya*.

Los dos discursos elegantment impresos en la Imprenta de Manuel J. Hernandez, Libertad, número 16, Madrid, forman un quadern de 58 planas, qual envio debém á la galanteria del senyor Balaguer á qui tanta deferencia li ha valgut sempre. LA ILUSTRACIÓ CATALANA.

BELLAS ARTS

Lo quadro de grans dimensions, exposat á casa Parés, qual autor se anomena C. Gayon, que 'ns sembla francés, es l'única novetat de la setmana que acaba de transcórrer.

Respecte de l'obra, tenim lo sentiment de dir que no correspon per nosaltres, á la importancia pictórica que sobre l'asunto podia haver-se fet, puig que apesar de la molta bellesa que l'asumpto porta en sí, en lloch de seduhir, quasi es antipático per efecte de haber lo artista copiat cegament lo natural, presentantnos la realitat nua de tot pensament y poesia, en lloch de la realitat poética, que 's aquella que no se acostia ni á la copia servil del natural ni al convencionalisme. ¿Volen res més vritat que la vaca? Los baixos d'aquella no sembla que un se 'ls miri. Pero ¿volen també res més poch agradable, quasi repulsiu? Tal volta 'ns ha produhit aquest efecte, lo recordar un célebre quadro d'autor inglés representant á una noya muniyint també una vaca y mirant de reüll al seu aymat, qui li está fent la mitja rialla y qual quadro, sent tan reals sos detalls com los de l'obra del senyor Gayon no 's fá desagradable á la vista per haber substituít l'autor la copia servil del natural per lo sentiment que busca una pensa. A pesar de tot, en lo quadro del senyor Gayon, no negarém que hi han bellesas. Hi ha una cara que no está mal de color; hi ha un bras que está molt bé; hi ha unas robes molt veritat; una cacerola molt justa y que se 'ns posa molt bé, pero de cap manera lo coll de la mossa y molt méns tota la vaca, que se 'ns presenta acartroada y sens relleu, efecte de que en lo fondo hi dominan uns tons enterament crusos com los de la vaca y que se separen molt dels tons calents que 's vehuen en los llochs de poca llum com son comument las estables.

En casa 'l senyor Vidal hi hem vist també un quadro titulat *Pabordesa del Roser* degut al senyor Tamburini. Es un treball del qual quasi no sabem que dirne, puig que está fet ab tan pocas

pretensions y l'asumpto es tan poch interessant, que en ell no s'hi veu altre cosa que una fácil execució acompanyada d'un bon colorit, dibuix correcte y res més. En lo número següent tindrém lo gust de parlar dels objectes artístichs que en la mateixa casa del Sr. Vidal hem vist exposats y que la majoria d'ells son originals y treballats per lo mateix senyor.

FREDERICH PRIETO.

DONZELL NOBLE FRANCÉS DEL SIGLE XV

Es una defensa de la celebrada fórmula aragonesa que s'imposava al Rey avans de fer la jura y una bona demostració de que á lo ménos en son esperit es veritable. Com á comprobant cita un curiosíssim document extret d'un códich que sembla ser un Registre de la Unió y que no dona lloch á dubtes.

Inútil es ponderar la valentia d'expressió del senyor Balaguer, sobre tot tractant d'aquestas cosas tan sim-